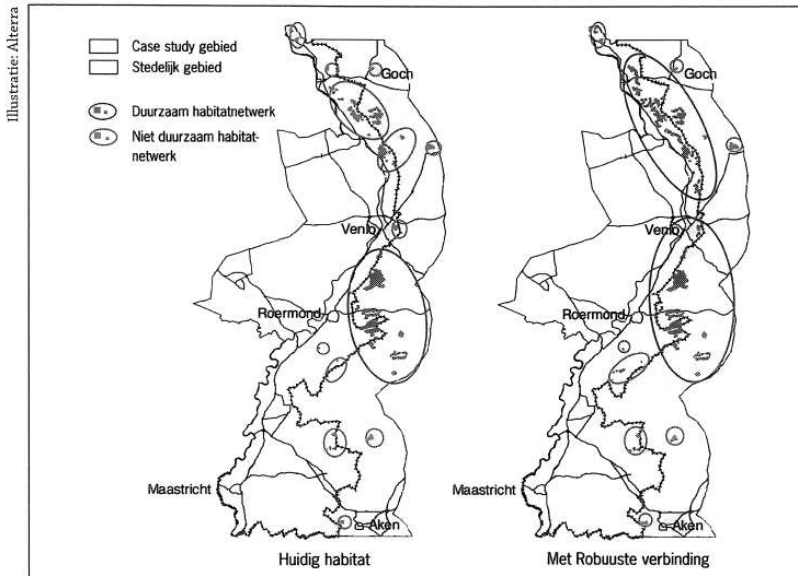

'De EHS komt nooit meer af!'

Hoopvol nieuws voor de zandhagedis. De klimaatverandering brengt zijn voortbestaan in ons land in gevaar. Maar als Limburg zijn voorgenomen 'robuuste verbindingzone' realiseert, houdt hij anno 2050 gewoon stand. Wanneer ook de laatste 'knelpunten' bij Venlo worden verholpen, krijgt dit honkvaste kruipertje zelfs een mooi aaneengesloten leefgebied.

HABITATNETWERKEN VAN DE ZANDHAGEDIS IN LIMBURG BIJ EEN VIJF TOT TIEN KEER LAGERE DRAAGKRACHT DAN DE HUIDIGE, MET EN ZONDER DE ROBUUSTE VERBINDING

Dat blijkt uit 'casestudy' Limburg van het Brits-Frans-Nederlandse Branch-onderzoeksproject. Gefinancierd met Europees Interreg-geld, moest Branch inzicht verschaffen in de ecologische gevolgen van de klimaatverandering tot 2050 voor soorten en leefgebieden in Noordwest-Europa, en beleidssuggesties aandragen om die problemen op te vangen.

Nooit eerder was doorgerekend wat die gevolgen zullen zijn. Ons natuurbeleid is vooral geënt op in stand houden en verbeteren van onze huidige natuur. Lijstjes met beschermde soorten, natuurdoeltypen en natuurgebiedgrenzen staan vast en worden angstvallig bewaakt. Aanpassing aan de ingrijpende verschuivingen door de klimaatverandering? Nee, dus. Zelfs natuur- en milieuorganisaties weigeren zich te laten 'afleiden' van hun stokpaardje uitstootbeperking van broeikasgassen. Echter, willen we ecosystemen

biodivers en veerkrachtig houden, dan is een beleidsomslag nodig, ook ruimtelijk. Het sleutelwoord is klimaatadaptatie. De vraag is: hoe? Dringend nodige achtergrondkennis ontbreekt.

Kaart

Wat we weten, is dat we temperatuur- en zeespiegelstijging, frequentere stormen, zomerse verdroging en extremere neerslagpatronen mogen verwachten. Nu al zie je zuidelijker soorten noordwaarts oprukken. Doordat het klimaat in kustlanden natter wordt, vertonen sommige soorten bovendien een verschuiving van west naar oost. Tegelijkertijd veranderen leefgebieden, en soms lopen verschuivingen niet parallel. Beschermde, maar ook 'gewone' soorten komen in de knel.

Branch omvatte verschillende deelprojecten. Voor 400 soorten in Noordwest-Europa is in kaart gebracht hoe hun

leefruimte op drift raakt. Vervolgens is voor negen soorten (passend bij verschillende habitattypen) gekeken of oude en nieuw ontstane habitats voldoende op elkaar aansluiten. Of loopt de landverhuizing ergens vast, waardoor minder leefruimte overblijft?

Globaal blijkt tot 2050 inderdaad dat het leefgebied afneemt, dus is extra gebiedsgerichte natuurontwikkeling nodig. Oftewel, overheden en regionale planners wacht een nieuwe 'klimaatadaptatie-taak'.

Robuuste verbinding

Enkele regionale 'casestudy's' scheppen daarnaast meer duidelijkheid over de consequenties op gebiedsniveau. In Engeland en Bretagne is in detail gekeken, waar leefgebieden verdwijnen en waar vervangende leefruimte of verbindingen realiseerbaar zijn.

In Limburg werd met modelberekeningen de effectiviteit onderzocht van de geplande Duits-Nederlandse natuurcorridor van Schinveld (Zuid-Limburg) tot aan Mook bij Nijmegen. Dit is een van 's lands dertien brede 'robuuste verbindingzones' die stukken Ecologische Hoofstructuur onderling moet verbinden, als buffer tegen klimaatverandering. 'We hebben de effectiviteit doorgerekend voor zeven uiteenlopende indicatorsoorten, uitgaande van bestaande gegevens over soortverspreiding en gebiedskenmerken', vertelt Alterra-onderzoeker Rob Bugter. 'Klimaatverandering beïnvloedt de "ecologische draagkracht" van Limburg voor die soorten: er kunnen meer of minder individuen overleven. Via computersimulaties hebben we die draagkrachtverandering nagebootst, met en zonder robuuste verbindingzone.

'Een nieuwkomer als de Provençaalse grasmus doet het mét robuuste verbin-

Foto: Fabrice Ortburg, Alterra

ding extra goed. De zandhagedis, die anders erg achteruit zou gaan, handhaaft zich “met” beter dan “zonder”. Conclusie: de EHS en bijbehorende robuuste verbindingzones maken onze natuur daadwerkelijk klimaatbestendiger.’

Meebewegen

Dat geeft hoop. Later dit jaar wil Branch in het eindrapport meer uitgewerkte handvatten bieden, waarmee gebieds-planners de natuur klimaatbestendi-

ger kunnen maken. Twee dingen zijn duidelijk, stelt hoogleraar Paul Opdam (Wageningen Universiteit). ‘Eén: klimaataanpassing vergt grensoverschrijdend ruimtelijk denken, ook over natuur. Welke soorten en leefgebiedtypen komen in het gedrang, voor welke ervan draagt Nederland bijzondere internationale verantwoordelijkheid en waar moet je grensoverschrijdende migratiecorridors aanleggen? Ten tweede: nu alles verandert, moeten we oude natuurbeel-

den loslaten. De EHS komt nooit meer “af”: de begrenzingen moeten meebewegen met het klimaat. Ja, dat vraagt een veel flexibeler planningspraktijk. En opnieuw nadenken: natuurbescherming, waarom deden we dat ook alweer?’

→ *Michel Robles*

www.branchproject.org
www.klimaatvoorruijnte.nl
